

“Bij al onze projecten verbinden we groen en stad”

Jana Crepon

partner en landschapsarchitect bij InsideOutside

Hoe ziet de groene stad van de toekomst eruit?

“Wat ons betreft is de stad van de toekomst mooier, robuuster, socialer en inclusiever voor mens, dier en plant. We onderzoeken graag hoe je mens, dier en plant kunt samenbrengen, zodat ze elkaar versterken in plaats van in de weg zitten. Een project van ons, Roeterseiland, is een mooi voorbeeld. Dat was een afgesloten campus van de Universiteit van Amsterdam. We hebben alle hek-ken weggehaald, meer groen aangelegd en het opengesteld voor iedereen. De bestrating, de beplanting, de straatverlichting, het profiel van de grachten, dat sluit allemaal naadloos aan op de rest van de stad. Er kronkelt een wit pad door het gebied dat plekken met elkaar verbindt. Met trappen langs de grachten lokken we studenten en omwonenden naar buiten, om daar te studeren en elkaar te ontmoeten.

Dat verbinden van stad en groen streven we na bij al onze projecten. In Milaan hebben we een park ontworpen op een oud industrieterrein dat de stad voorheen doorsneed. Nu verbindt het

Lees verder op de volgende pagina

park de wijken eromheen, met eigenlijk heel weinig middelen. We hebben het terrein met paden in velden verdeeld die elk hun eigen karakter hebben: een bloemenwei, een labyrint, een gazon, een kruidtuin. Samen met flinke boomgroepen vormen ze een gradiënt van natuurlijk naar cultureel.

Een heel recent project dat nu in de planfase zit, is het Westerpark, hier vlakbij. Nu loopt er een hoofdfietsroute dwars door het park, waar mensen soms snel doorheen racen. Die snelle fietsen willen we meer langs de rand van het park leiden, zodat mensen in het park rust kunnen vinden, wandelend of rustig fietsend. Ook willen we ecologische lijnen en water door laten lopen en allerlei losse snippers erbij betrekken, zoals de spoorbermen."

Welke belemmeringen zie je voor de groene stad?

"De grootste belemmering is het gebrek aan kennis. Daarom doen we als Inside-Outside niet alleen aan ontwerpen, maar onderzoeken we verder en verspreiden we onze kennis. Als bureau zijn we heel erg bezig met de bodem. We hebben als gasthoofdredacteurs in 2020 een special van Blauwe Kamer (tijdschrift voor landschapsarchitectuur en stedenbouw) gemaakt: Ondergronds! Ook hebben we meegewerkt met de gemeente Amsterdam en Naturalis aan de publicatie 'BiodiverCITY- A matter of Vital Soil' gemaakt, die inmiddels is uitverkocht.

Op dit moment werken we aan het visueel maken van het bodemleven. Want ook in de stad is het bodemleven cruciaal voor de biodiversiteit. We hebben wetenschappers van de WUR, Naturalis, VU en Universiteit Leiden bij ons op kantoor uitgenodigd voor een aantal workshops en gekeken hoe we dat bodemleven het beste kunnen visualiseren. Samen hebben we het gehad over schimmels, boomwortels, bacteriën, springstaarten, wormen. Daaruit is uiteindelijk een doorsnede van 1 m² vitale bodem gekomen, met wat zoom-ins voor de bacteriën. Conclusie: de bovenste 30 cm is cruciaal. En dat is nou net het stuk waar ook de bestrating ligt en het stuk dat voortdurend gebombardeerd wordt door strooizout of hondenplas. Ons motto is dus: bestrating alleen waar nodig, en groen waar mogelijk.

Andere conclusie: laten we onze ecosysteemingenieurs koesteren. Dan heb ik het over beesten die diepe gangen graven zoals wormen en mollen. Die zijn superbelangrijk voor de absorptie en doorlaatbaarheid van de bodem. En ook boomwortels maken graag gebruik van deze tunneltjes. Dus mollen bestrijden is heel dom. Ze zijn ook eigenlijk alleen een probleem als je een gaaf gazon wilt. Wij kiezen steeds vaker voor klaverweides in plaats van gazons. Daar hebben bijen ook nog wat aan. Wat geldt voor bestrating, geldt ook voor gazons: gras alleen waar nodig, biodiverser groen waar mogelijk.

Onze eerste visualisatie van de bodem hebben we in Arcam geëxposeerd om ook architecten en ontwikkelaars te informeren, en te zorgen dat iedereen die kennis heeft en meeneemt in de planvorming. Nu is de bodem in een ontwerp vaak een zwart vlak.

De volgende stap is om te kijken naar de stedelijke condities van de bodem. In 70-80% van onze projecten is de bodem vervuild, verdicht of bestraat. Vaak wordt er 2 tot 3 meter opgehoogd met zand. In onze voorstellen streven we naar regeneratie van de bodemecosystemen. Anderzijds is in de openbare ruimte een groot deel van de bodem niet aangesloten op de ondergrond. Die ligt bovenop een parkeergarage, tunnel of kelder. Datzelfde geldt natuurlijk voor een daktuin. Als we ervan uitgaan dat het meeste bodemleven in de bovenste meter zit, hoe pas je dan de condities aan zodat het op volle grond lijkt? Welke (quasi-)grondwaterstand heb je nodig, hoe ga je om met droogte en hitte?

Onze volgende workshop gaat precies daarover: bodem en stedelijke condities, dus hoe je omgaat met bestrating, wortels en het regenereren van gedegenererde bodems. Complexe materie, want het gaat niet alleen over biodiversiteit, maar mensen moeten het ook als schoon en veilig ervaren. We organiseren regelmatig lezingen in onze studio, bijvoorbeeld met Vincent Merks van Naturalis over de bodem, schimmels en de openbare ruimte. Daar nodigen we iedereen voor uit."

Wat helpt de natuurinclusieve stad vooruit?

"Dat is een interessante! Het begint ermee dat een opdrachtgever het als voorwaarde moet stellen. We hebben onlangs meegedaan aan een grote tender voor een natuurinclusief gebouw op het Zeeburgereiland in Amsterdam. Daarin telde natuurinclusiviteit voor 40% mee in de waardering. We hebben toen samen met een projectontwikkelaar en een architect heel veel onderzoek gedaan naar hoe je een gebouw natuurinclusief maakt: welke soorten gebruik je, hoe zorg je voor een continue nectarkalender. Helaas hebben we de tender niet gewonnen, al hebben we wel de meeste punten gehaald voor natuurinclusiviteit. Maar we hebben wel heel veel geleerd, en dat nemen we in volgende projecten uiteraard weer mee."

Jana Crepon

Partner en landschapsarchitect, InsideOutside
